

Arbejdet med de specielle Problemer, der er forbundet med Detailhandlens Kreditgivning. Den indeholder intet af Interesse for Studiet af Driftsøkonomi eller Nationaløkonomi. Der findes saa godt som ingen Oplysninger om Størrelsen af de specielle Omkostninger, der er forbundet med Salget paa Kredit, ligesom Forfatteren kun i Indledningen ret periferisk berører Spørgsmaalet om Forbrugerkreditens Indflydelse paa det økonomiske Forløb. Der gives enkelte Oplysninger om Forbrugerkreditens Størrelse og navnlig om dens Vækst, som ikke er uden Interesse. I Øjeblikket er der saaledes ca. $1\frac{3}{4}$ Mill. Detailforretninger i U.S.A., og omtrent Halvdelen af disse sælger paa Kredit. Omsætningen fordeler sig med ca. $\frac{2}{3}$ af den totale Omsætning til Kreditforretningerne, og ca. Halvdelen af disses Omsætning er Kreditsalg. Ydelse af Forbrugskredit i dette Omfang er iøvrigt af relativ ny Dato, idet Kreditomsætningen f. Eks. i 1912 udgjorde ca. 13 % af den totale Detailomsætning, i 1920 20 %, 1929 34 % og 1939 34,2 %. Paa Grund af forskellige Restriktioner og formentlig ogsaa Pengerigelighed og relativ Knaphed paa visse Varer faldt Procenten under Krigen, men er nu paany stigende. Man faar ogsaa et Indtryk af Forbrugerkreditens Udvikling derigennem, at der i 1890 var 13 Kreditbureauer i U.S.A., mens der i 1947 var tilsluttet National Retail Credit Association 1350 Bureauer. Disse tal antyder tillige hvilke Omkostninger, der maa være forbundet med denne Form for Kreditgivning.

Karen Poulsen.

American Economic Association's series of republished articles on economics. The Blakiston Company, Ltd., Philadelphia.

1) *Readings in the social control of industry* (1942, reprinted 1947, 494 sider, § 4.25.)

2) *Readings in the business cycle theory* (1944, 494 sider, § 3.75).

3) *Readings in the theory of income distribution* (1946, 718 sider, § 4.25).

4) *Readings in the theory of international trade* (1949, 637 sider, § 4.75).

American Economic Association foretager sig andet og mere end at udsende *American Economic Review*. Under og efter krigen har foreningen bl. a. på forskellig måde søgt at virke for oplysning om den teoretiske forskningsresultater. Et af resultaterne heraf er den påbegyndte udsendelse af en række optryk af særlig bemærkelsesværdige artikler fra tidsskrifter og samleværker.

Man tager næppe fejl, om man siger, at udviklingen mere og mere går i den retning, at de nye forskningsresultater offentliggøres i de forskellige store løbende tidsskrifter (og samleværker). Dette hænger bl. a. sammen med det forhold, at forskningen er godt på vej ud over det stude, hvor forskeren koncentrerede sig om »Principles« — de store altomfattende økonomiske analyser. Mens man før Adam Smith skrev »Essays in ...« var »Principle in ...« dominerende op til den første verdenskrig, mens man siden da er nået frem til »Studies in ...«. De polyhistoriske »Principles«, som stadig kommer, har nu frem for alt interesse fra rent pædagogiske synpunkter. Men videnskabeligt set er det monografien — og dermed først og fremmest tidsskriftsartiklen — som nu er det centrale.

Dette forhold kan vel tages som et symptom på, at det går »fremad«. Men det rejser rigtigt nok problemer for den, der vil forsøge at »følge med«. For det første er det et stort — næsten uoverkommeligt — arbejde at »følge med« i alle de førende tidsskrifter og samleværker, som udsendes — og endnu er man jo ikke kommet dertil, at man rigtig har »specialiseret« tidsskrifterne, et for monopolistisk pristeori, et for forbrugsanalyser o. s. v., omend der er tegn til en sådan udvikling. For det andet er det rent praktisk en bekostelig affære at abonnere på alle mulige tidsskrifter med henblik på det tilfælde, at de hver for sig skulle indeholde artikler, man ønsker at eje.

En begyndelse til løsning af problemet er imidlertid kommet med de genoptryk af tidsskriftartikler, som er påbegyndt. I denne serie er indtil nu kommet ovennævnte fire bind, og nye bind er under forberedelse.

Princippet har været, at *American Economic Association* har valgt en stående komité, som vælger emner for genoptryk og derefter

Arbejdet med de specielle Problemer, der er forbundet med Detailhandlens Kreditgivning. Den indeholder intet af Interesse for Studiet af Driftsøkonomi eller Nationaløkonomi. Der findes saa godt som ingen Oplysninger om Størrelsen af de specielle Omkostninger, der er forbundet med Salget paa Kredit, ligesom Forfatteren kun i Indledningen ret periferisk berører Spørgsmaalet om Forbrugerkreditens Indflydelse paa det økonomiske Forløb. Der gives enkelte Oplysninger om Forbrugerkreditens Størrelse og navnlig om dens Vækst, som ikke er uden Interesse. I Øjeblikket er der saaledes ca. $1\frac{1}{4}$ Mill. Detailforretninger i U.S.A., og omtrent Halvdelen af disse sælger paa Kredit. Omsætningen fordeler sig med ca. $\frac{2}{3}$ af den totale Omsætning til Kreditforretningerne, og ca. Halvdelen af disses Omsætning er Kreditsalg. Ydelse af Forbrugskredit i dette Omfang er iøvrigt af relativ ny Dato, idet Kreditomsætningen f. Eks. i 1912 udgjorde ca. 13%, i 1920 20%, 1929 34% og 1939 34,2%. Paa Grund af forskellige Restriktioner og formentlig ogsaa Pengerigelighed og relativ Knaphed paa visse Varer faldt Procenten under Krigen, men er nu paany stigende. Man faar ogsaa et Indtryk af Forbrugerkreditens Udvikling derigennem, at der i 1890 var 13 Kreditbureauer i U.S.A., mens der i 1947 var tilsluttet National Retail Credit Association 1350 Bureauer. Disse tal antyder tillige hvilke Omkostninger, der maa være forbundet med denne Form for Kreditgivning.

Karen Poulsen.

American Economic Association's series of republished articles on economics. The Blakiston Company, Ltd., Philadelphia.

1) *Readings in the social control of industry* (1942, reprinted 1947, 494 sider, § 4.25.)

2) *Readings in the business cycle theory* (1944, 494 sider, § 3.75).

3) *Readings in the theory of income distribution* (1946, 718 sider, § 4.25).

4) *Readings in the theory of international trade* (1949, 637 sider, § 4.75).

American Economic Association foretager sig andet og mere end at udsende *American Economic Review*. Under og efter krigen har foreningen bl. a. på forskellig måde søgt at virke for oplysning om den teoretiske forskningsresultater. Et af resultaterne heraf er den påbegyndte udsendelse af en række optryk af særlig bemærkelsesværdige artikler fra tidsskrifter og samleværker.

Man tager næppe fejl, om man siger, at udviklingen mere og mere går i den retning, at de nye forskningsresultater offentliggøres i de forskellige store løbende tidsskrifter (og samleværker). Dette hænger bl. a. sammen med det forhold, at forskningen er godt på vej ud over det stude, hvor forskeren koncentrerer sig om »Principles« — de store altomfattende økonomiske analyser. Mens man før Adam Smith skrev »Essays in ...« var »Principle in ...« dominerende op til den første verdenskrig, mens man siden da er nået frem til »Studies in ...«. De polyhistoriske »Principles«, som stadig kommer, har nu frem for alt interesse fra rent pædagogiske synpunkter. Men videnskabeligt set er det monografien — og dermed først og fremmest tidsskriftsartiklen — som nu er det centrale.

Dette forhold kan vel tages som et symptom på, at det går »fremad«. Men det rejser rigtigt nok problemer for den, der vil forsøge at »følge med«. For det første er det et stort — næsten uoverkommeligt — arbejde at »følge med« i alle de førende tidsskrifter og samleværker, som udsendes — og endnu er man jo ikke kommet dertil, at man rigtig har »specialiseret« tidsskrifterne, et for monopolistisk pristeori, et for forbrugsanalyser o. s. v., omend der er tegn til en sådan udvikling. For det andet er det rent praktisk en bekostelig affære at abonnere på alle mulige tidsskrifter med henblik på det tilfælde, at de hver for sig skulle indeholde artikler, man ønsker at eje.

En begyndelse til løsning af problemet er imidlertid kommet med de genoptryk af tidsskriftartikler, som er påbegyndt. I denne serie er indtil nu kommet ovennævnte fire bind, og nye bind er under forberedelse.

Princippet har været, at *American Economic Association* har valgt en stående komité, som vælger emner for genoptryk og derefter

nedsætter et specielt redaktionsudvalg, som tager sig af det enkelte emne — hvilket frem for alt vil sige, at denne redaktion udvælger de artikler, som forekommer at være de vigtigste, der er fremkommet, om vedkommende emne.

Readings in the Social Control of Industry er redigeret af Edgar M. Hoover og Joel Dean. *Readings in Business Cycle Theory* har Haberler som hovedredaktør. *Readings in the Theory of Income Distribution* er redigeret af William Fellner og Bernhard F. Haley og *Readings in the Theory of International Trade* er redigeret af Howard S. Ellis og Lloyd A. Metzler. Redaktionskomitéerne har hver skrevet en indledning til vedkommende bind. Det må også nævnes, at i hvert bind findes en meget udtømmende tidsskriftsbibliografi over alle de artikler — dog hovedsagelig engelske — som er fremkommet om vedkommende emne. Disse bibliografier vil sikkert vise sig særdeles gode vejledere for alle, som ønsker litteraturhenvisninger om bestemte emner. Hvert bind har i tilgift et navneindex til bibliografien.

At give en egentlig anmeldelse af de hidtil udkomne bind vil føre for vidt og, for så vidt som der er tale om allerede een gang trykte afhandlinger, vel heller ikke være på sin plads. Man må føle sig taknemmelig over, at dette arbejde er blevet påbegyndt, og det må være begrundet at henlede opmærksomheden på seriens existens. En eventuel kritik måtte rette sig mod de foretagne udvalg, men måtte samtidig reserveres. Thi at der uafbrudt har rejst sig tvivlsspørgsmål for redaktionerne er givet og understreges også i de forskellige forord. Det har jo været nødvendigt at begrænse udvalget skarpt: Bogen om offentlig kontrol med erhvervslivet indeholder 15 artikler; fra konjunkturteoriens litteratur har man taget 21 artikler; fordelingsteorien er repræsenteret ved 32 artikler, og endelig har man udtaget 23 artikler til bindet om international handels teori. Når man således har skullet vælge 20—30 artikler ud om de forskellige — store — emner, er det klart, at der har været tale om en skarp konkurrence. Læsere vil sikkert selv hver for sig savne forskellige artikler — om end nødvendig

nogen af de givne. Haberler beretter i forordet til seriens andet bind (konjunkturteori) om vanskelighederne ved udvælgelsen: »A comprehensive list of articles was sent to a small group of experts with the request to indicate their first and second choices. This ballot was, however, very inconclusive. Only a few articles were selected by more than one member of the group. The items selected by at least one member of the first group were then combined in a second list. This list was again circulated among approximately the same group. The outcome was again discouraging because it revealed little agreement. The chairman of the Committee then drew up a list, which after numerous discussions and consultations with many experts in the field resulted in the selection here offered.« — Dette viser hvilke problemer der er tilstede ved et arbejde af denne karakter.

Det er et spørgsmål, om de forskellige emner ikke er udvalgt for store. Det er jo slet ikke så lidt at ville gabe over f. ex. hele konjunkturteorien. For så vist som man i forordet til det sidst udkomne bind meddeler, at næste bind vil komme til at omhandle offentlige finanser og finanspolitik og andre kommende bind henholdsvis pristeori og monetær teori, synes der ikke noget tegn til, at man vil nøjes med mindre omfattende emner.

Når man læser disse bind igennem, bliver man uvilkårligt slået af et forhold — som vist er karakteristisk, og som det ovenfor anførte citat fra Haberler måske kan tages som et udtryk for —: Der findes ikke et af bindene, som ikke med fuld ret kunne indeholde flere af artiklerne fra de andre bind. Med andre ord: Fordelingen af artikler på de forskellige bind er på ingen måde givet, men mere eller mindre »tilfældig«. Da denne tanke vist har et videre perspektiv, må det være begrundet at belyse den med blot et par eksempler.

Salant's artikel om »Foreign Trade Policy in the Business Cycle« fra *Public Policy*, 1941, indgår naturligt i *Readings in the Theory of International Trade*, men kunne lige så vel indføje i *Readings in Business Cycle Theory*. I dette sidste bind indgår — også ganske naturligt — Lange's artikel »The Rate of In-

terest and the Optimum Propensity to Consume» (fra *Economica*, 1938), som imidlertid meget let kunne have været indsat i *Readings in the Theory of Income Distribution*, hvorfra man — som et bytte — kunne have taget f. ex. Lloyd G. Reynolds »Relations between Wage Rates, Cost and Prices« (optrykt fra *American Economic Review*, 1942, Supplement).

Disse eksempler er kun ment som illustration af et forhold, som måske er banalt, men ikke desto mindre særdeles vigtigt — og som vist føles mere og mere aktuelt — : Vanskelighederne ved at gennemføre arbejdsdelingens princip i de socialvidenskabelige discipliner, in casu nationaløkonomien.

Omend velkendt er der vel næppe noget en økonom tvinges til oftere at gentage for sig selv end dette, at »det hele hænger sammen«. Sagt på en anden måde betyder det, at i den søgen efter invarianser, som er enhver videnskabs (og derunder også nationaløkonomiens) mål, møder nationaløkonomien med et alvorligt handicap derved, at en isolering af objektet er umulig.

Det kan vel siges at være dette, som i sidste ende er årsagen til de særlig store vanskeligheder — sammenlignet med andre videnskaber — som rejser sig i et forsøg på at specialisere sig i et eller andet emne indenfor nationaløkonomien. At man ikke kan blive »specialist« i konjunkturbevægelser uden at »beherske« hele feltet fra monopolistisk pristeori over renteteori til finansvidenskab er oplagt og karakteristisk. At forsøge at blive »specialist« i en enkelt del af netværket betyder at begynde at arbejde med en ceteris paribus forudsætning. En forudsætning om »alt andet lige« er i og for sig ikke noget specielt for nationaløkonomien — tværtimod. Denne forudsætning er grundlaget for alle videnskabers arbejde. Men det specielle er, at det i nationaløkonomien er så uhyre vanskeligt at indføre en forudsætning om, at alt andet er uforandret.

Dette er som sagt i og for sig noget uhyre banalt. At der er tale om et meget stort, simultant system har stået nationaløkonomien klart fra dens barndom. Den Frisch-Haavelmo'ske klarlæggelse af, at dette gælder ikke alene i de økonomiske analyser, men på nøj-

agtlig samme måde må tages i betragtning ved statistisk estimering af parametrene i netværket, er således at opfatte som det statistiske korrelat til et i lang tid erkendt forhold.

Når der imidlertid måske endnu engang kan være grund til at nævne forholdet, er det fordi det vel kan siges at blive mere og mere aktuelt. For det første udvikler videnskaben sig stærkere og stærkere. Det ligger i videnskabeligt arbejdes »natur« (derved at enhver stedse stiller sig på skuldrene af forgængere) og erfaringen fra andre videnskaber bekræfter det, at udviklingen af en videnskab er en kumulativ proces. Dette har imidlertid den alvorlige konsekvens, at det bliver stadig vanskeligere og vanskeligere at »følge med«. Behovet for en specialisering bliver stærkere og stærkere. Men samtidig må også de ovenfor antydede vanskeligheder ved en specialisering føles stærkere og stærkere. Det »må« være sådan. Og de fleste økonomer kender det da vist også — fra sig selv som fra andre. For det andet kan man vist sige, at vanskelighederne ved en specialisering bliver (og føles) større og større, fordi den faktiske økonomiske og politiske udvikling har forøget antallet af variable. Med andre ord, nettet er blevet større. Jo flere størrelser man kan betragte som autonomt givne (evt. — helst — som konstante), jo relativt lettere bliver det at arbejde med en videnskabelig model. Dette kan vel siges at være experimentets centrale karakteristik, at man i experimentet kan gøre de størrelser autonome, som ikke udenfor experimentet ville være det. — Det synes imidlertid som om antal autonome størrelser i det for nationaløkonomien givne materiale er stadig voksende (eksempel: valutakurserne). Og talrige variable er — om man så må sige — blevet »mere« variable (eksempel: det offentliges udgifter), hvorved »fejlen« ved at forudsætte alt andet uforandret er blevet »forøget«.

Det kedelige — eller spændende om man vil — er, at man må vente, at hele denne udvikling vil fortsætte med større og større hast. I det omfang det beror på videnskabens udvikling som sådan, er det naturligvis glædeligt, men vil samtidig give anledning til store problemer for den enkelte, som ønsker at være på højde med situationen. Når man

påtænker de sidste 20 års udvikling af nationaløkonomien, kan man jo rigtignok føle sig bange for at »gå glip af meget« i de næste 20 år — selv om man anstrenger sig.

Der siges, at meteorologien i mangt og meget har principielle metodiske problemer tilfælles med nationaløkonomien. Det er også der nødvendigt at anlægge the simultaneous approach. Man kan da trøste sig med, at selv om udviklingen også der synes at være *explosiv*, er det ikke endnu kommet til nogen *explosion*.

Den eneste mulige og den eneste troværdige konklusion af de her berørte vanskeligheder, synes da også at være, at arbejdet blot må yderligere forstærkes, såvel på den deduktive som på den induktive front. Dette er en så intetsigende konklusion, at enhver vel kan tiltræde den. Men man må måske tilføje, at der heller ikke i det ovenfor nævnte ligger, at det skulle være komplet umuligt for nationaløkonomien at nå frem til resultater, som tåler sammenligning med de experimentielle videnskabers. Der ligger blot, at der stiller sig ekstraordinære hindringer i vejen, som det vil kræve stor indsats at rydde bort.

Om nogen derfor med udgangspunkt i det forhold, at nationaløkonomien stedse må operere med et netværk af sammenhænge, udtaler skepsis m. h. t. videnskabens udviklingsmuligheder, kan der være grund til at nævne, at dels er der faktiske hidtidige resultater at henvise til, dels kan man have et begrundet håb om, at også hjælpevidenskaberne (sociologi, psykologi, regneteknik m. m.) vil udvikle sig kumulativt og dels er indsamlingen af statistisk materiale under stadig forbedring. Og endelig har nationaløkonomien egentlig slet ikke fået lov at »prøve sine kræfter«. Bl. a. synes det af uforklarlige — og i hvert fald helt ubegrundede — årsager at antages, at nationaløkonomien kan undvære de store institutter, som har været en så væsentlig baggrund for andre videnskabers udvikling. De tilløb til opbygning af institutter, der hidtil har været, må vel i alle tilfælde siges at have været særdeles lovende.

Det her anførte tog udgangspunkt i en omtale af de fire ovenfor nævnte genoptryk af artikler om forskellige emner indenfor na-

tionaløkonomien. Om man skulle vende tilbage til dette udgangspunkt, kunne det ske ved at gøre opmærksom på, at enhver økonom med denne serie har fået en god mulighed for — for en overkommelig sum — at oprette et privat tidsskriftsbibliotek, dækkende vigtige områder af det netværk, som er økonomiens objekt, og hvor kendskab til et hjørne *forudsætter* viden om de andre, og hvor en forøgelse af kundskaber om et område *automatisk* betyder en forøgelse af kundskaberne om et andet område.

I de udgivne bind har man valgt at holde sig til »ren teori«, således at man slet ikke forsøger at dække de mange empiriske undersøgelser, som er foretaget. Dette kan måske for at begrænse være klogt og nødvendigt. Men man må da være i sin ret til at bede om supplerende bind med udvalg — for visse deles vedkommende måske begrænset til sammenfattende referat — af den empiriske forskning, som er foretaget, og en hertil hørende udførlig biografi. Det kan nævnes, at Cowles Commission har lovet et samleværk om moderne teoretisk-statistiske problemer. Dette bind ville da måske kunne være en udmærket baggrund for en række bind med »Statistical Investigations in ...«, som *American Economic Association* halvt om halvt med de hidtidige genoptryk af teoretiske afhandlinger har taget ansvaret for, vil blive udsendt. Det vil være et lige så nødvendigt som interessant supplement.

P. Nørregaard Rasmussen.

J. Tinbergen: »Økonometri«, Ejnar Munksgaard, København, 1948. 194 sider. Pris: 15 kr.

Som en af kontinentets tre store i økonometrien behøver Tinbergen forhåbentlig ingen præsentation. Men det er på sin plads at præsentere ovennævnte lille bog. Det er nyttigt at vide, at den eksisterer.

Forf. karakteriserer i forordet selv træffende bogen som en »rejsefører bestemt for den, som ønsker at danne sig et indtryk af dette fagområde«. Det er træffende, fordi læsere uden kendskab til økonometrien, dens forskningsmetode, problemer og — trods alt — resultatet, netop med denne lille bog vil få chance for at »danne